

Hiçbir Yer Güvenli Değil: İnsan Ticaretiyle Mücadele İzleme Raporu

Kıbrıs'ın kuzeyi
2022

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla İnsan Hakları Platformu sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

**İnsan
Hakları
Platformu**
Human Rights Platform

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	3
Giriş	5
Metodoloji	6
Bağlam / Arka plan	7
Uluslararası Yasal Çerçeve	9
Analiz	11
İnsan Ticaretinin Suç Olarak Tanımlanması ve Kovuşturulması	11
Mağdurların Korunması	14
İnsan Ticaretinin Önlenmesi	18
Sonuç ve Öneriler	21

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kıbrıs'ın kuzeyindeki yerel makamlar 2022 yılı boyunca insan ticareti vakalarını kovuşturma, mağdurları koruma veya insan ticaretiyle mücadele etmek üzere bir politika hayata geçirme konusunda isteksiz davranmıştır. İnsan ticaretiyle mücadeleye ilişkin yerel yasal çerçeve, uluslararası ve Avrupa yasal standartlarının çok gerisinde kalmıştır. Yerel makamların 2018 yılında Palermo Protokolü'nü kabul etmesine rağmen, yerel yasal çerçevede insan ticaretinin ağırlaştırılmış koşullar ve caydırıcı cezalara tabi bir suç olarak tanımlanmasına ilişkin yalnızca bir yükümlülük mevcuttur. Mağdurların tespiti, korunması ve yardım almalarına ilişkin yerel yasal çerçeve bulunmamaktadır. Yerel makamlar insan ticareti mağdurları için sığınma evleri, yerel yardım hatları sağlamamakta olup herhangi bir destekleyici veya koruyucu 'idari mekanizma' uygulamamaktadır. Bu da yerel makamların hiçbir mağduru resmi olarak tespit etmediği ve mağdurlar insan tacirlerinden kurtulduktan sonra kendilerine herhangi bir destek ve koruma sağlamadığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle, AB tarafından finanse edilen proje kapsamında insan ticaretiyle mücadele için ihbar hattı ve mağdurlara hukuki destek sağlayan tek STÖ olan İnsan Hakları Platformu, mağdurların insan tacirlerinden kurtulduktan sonra derhal güvenliklerinin sağlanmasını önemli bir mesele olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, yargı süreçleri sırasında mağdurların kimliklerini koruyacak herhangi bir 'yasa' mevcut değildir ve kimlikleri yerel medyada sıklıkla açıklanmaktadır. Mağdurlar için bölgede ikametlerini resmileştirecek ve sınır dışı edilme risklerinden koruyacak (geçici veya kalıcı) 'muhaceret' statüsü de sağlanmamıştır.

Çeşitli yerel makamlara, insan ticaretiyle mücadele politikaları, insan ticareti eğilimleri, tespit edilen mağdurların sayısı, uyrukları ve yaşları, soruşturma ve kovuşturma sayısı, insan ticareti veya istismarı vakalarını tespit etmek için yapılan denetimlerin sayısı, herhangi bir önleme çabası vb. konularda bilgi edinmek amacıyla 76 sorunun yer aldığı toplam 12 dilekçe sunulmuştur. Yerel makamlar 12 dilekçeden sadece 4'ünü soruların da sadece 30'unu yanıtlamıştır. Yanıtlar çoğunlukla ya eksik ya da hatalıdır çünkü insan ticareti ile insan kaçakçılığı birbirine karıştırılmaktadır ve bu yerel makamlar tarafından yapılan yaygın bir hatadır. Yerel makamlar tarafından tespit edilen mağdur sayısı ve insan ticareti eğilimlerine ilişkin bilgi elde edilememiştir. Rapora dâhil edilebilen tek bilgi, Platformun mağdurlara ulaşmak için bir telefon hattı kuran ve sahada ücretsiz 'adli yardım' sağlayan insan ticaretiyle mücadele programından edinilmiştir, çünkü yerel makamlar mağdur tespit prosedürlerini uygulamaya veya mağdurlar hakkında veri tutmaya yönelik hiçbir girişimde bulunmamıştır.

Platform, 17 Nijeryalı, 1 Kamerunlu, 2 İranlı, 2 Kazak ve 1 Rus olmak üzere toplam 23 insan ticareti mağduru tespit etmiştir. Hepsi seks ticaretine zorlanmış ve 18'i adaya 'öğrenci vizesi' ile getirilmiştir. Genelev olarak kullanılan ve seks ticareti için potansiyel mekânlar olarak görülen gece kulüpleri açık kalmaya devam etmiştir. Buna ek olarak, 2022 yılında başka bir seks ticareti uygulaması ortaya çıkarılmıştır. Nijeryalı genç kadınların ticaretini içeren bu uygulamada, mağdurların kandırılarak gruba dâhil edilmeleri için 'voodoo ritüeli' kullanılmıştır. Mağdurlar, üniversite eğitimi ve iş fırsatları gibi sahte vaatlerle Kıbrıs'ın kuzeyine gelmeye ikna edilmiştir. Mağdurlar, 'mama' (veya 'madam') sıfatıyla hareket eden Nijeryalı kadınlar tarafından özel mülkiyet olan dairelere veya villalara kilitlenerek sürekli kontrol altında tutulmuşlardır.

Genel olarak, yerel yasal çerçevedeki eksikliklerin ve yetkililerin uygulamalarının, mağdurların temel olarak şu insan hakları ihlallerine yol açtığı gözlemlenmiştir: kölelik, kulluk, zorla çalıştırma veya borca bağlı çalışmaya tabi tutulmama hakkı, işkence ve/veya zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz kalmama hakkı, cinsiyete dayalı şiddetten uzak olma hakkı, adil ve elverişli çalışma koşullarına sahip olma hakkı ve etkili başvuru hakkı.

GİRİŞ

Birçok uluslararası ve yerel rapor Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan insan ticaretini uzun zamandır önemli bir endişe konusu olarak tespit etmiştir. Bugüne kadar Kıbrıs'ın kuzeyindeki insan ticareti vakalarının iki şekilde gerçekleştiği gözlemlenmiştir: seks ticareti ve emek sömürsü.¹ yasal eksiklikler ve insan tacirlerini cezalandırma konusunda siyasi iradenin neredeyse mutlak bir şekilde eksik olmasından dolayı, ABD Dışişleri Bakanlığı İnsan Ticareti Raporu'nda (bundan böyle 'ABD İnsan Ticareti Raporu' olarak anılacaktır) Kıbrıs'ın kuzeyi 'cezasızlık bölgesi' olarak tanımlamıştır.² Bölge, Kıbrıs sorunu nedeniyle raporda resmi olarak derecelendirilememiş olsa da, derecelendirilebilmesi halinde rapordaki en düşük sıralama olan 3. Kademe³ yer alacağı belirtilmiştir.⁴ Ayrıca BM Genel Sekreteri de 2005,⁵ 2006,⁶ 2007,⁷ 2017⁷ ve 2020⁸ yıllarında Yeşil Hat'ta yapılan insan ticaretini, ele alınması gereken ciddi bir sorun olarak tanımlamıştır. Adadaki mevcut bölünmüşlük insan ticaretini çeşitli şekillerde beslemekte, çoklu insan hakları ihlallerinin yanı sıra güvenlik endişelerine de neden olmaktadır.

Bu izleme raporu, uluslararası hukuk tarafından belirlenen uluslararası ve bölgesel yükümlülükleri baz alarak 'yasal' çerçeve ile 'yetkililerin' uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Rapor, insan ticaretiyle mücadele çabalarını 5 başlıkta incelemektedir: 1- İnsan Ticaretinin Suç Kapsamına Alınması ve Kovuşturulması, 2- Mağdurların Tespiti, 3- Mağdurların Korunması, 4- Mağdurların Desteklenmesi ve 5- İnsan Ticaretinin Önlenmesi. İzleme sürecinden önce, uluslararası ve bölgesel hukuk standartları temel alınarak bir dizi gösterge hazırlanmıştır. Bu amaçla kullanılan temel belgeler, Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin BM Protokolü⁹ (bundan sonra 'Palermo Protokolü' olarak anılacaktır) ve Avrupa Konseyi (AK) İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'dir (bundan sonra 'Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi' olarak anılacaktır). Palermo Protokolü Kıbrıs'ın kuzeyi tarafından 2018 yılında kabul edilmiştir, ancak Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi kabul edilmemiştir ve bu nedenle yerel yasal çerçevenin bir parçası değildir. Bununla birlikte, Avrupa bölgesi için standartları belirleyen en önemli insan ticaretiyle mücadele sözleşmesidir ve kabul edilmesi halinde insan ticaretiyle mücadelede kullanılacak önemli bir araç olacaktır.¹⁰

¹ Bazı yerel 'kuruluşlar' ve aktivistler tarafından suça iştirak, zorla taşıyıcı annelik veya dilencilik gibi insan ticaretinin başka türlerinin de var olabileceğine dair varsayımlarda bulunulmuş olsa da, bu tip bir vaka tespit edilememiştir.

² ABD Dışişleri Bakanlığı, "Trafficking in Persons Report" (2019) s.168, ABD Dışişleri Bakanlığı, "Trafficking in Persons Report" (2018) s.161.

³ 3. Kademe şöyle tanımlanmaktadır: "Hükümetleri İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasası'nda öngörülen asgari standartları tam olarak karşılamayan ve bu yönde kayda değer çaba göstermeyen ülkeler." ABD Dışişleri Bakanlığı, "ABD İnsan Ticareti Raporu (Trafficking in Persons Report)" (2019) s.168, ABD Dışişleri Bakanlığı, "Trafficking in Persons Report" (2018).

⁴ 2022 yılında Kıbrıs'ın kuzeyi, Suriye, Türkmenistan, Rusya, İran, Afganistan gibi devletlerle birlikte yine 3. Kademe'de yer almıştır; ABD Dışişleri Bakanlığı, "ABD İnsan Ticareti Raporu (Trafficking in Persons Report)" (2019) s.168, "Trafficking in Persons Report" (2018), s. 69.

⁵ Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'taki faaliyetlerine ilişkin BM Genel Sekreteri Raporu (27 Mayıs 2005, S/2005/353), para. 23.

⁶ Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'taki faaliyetlerine ilişkin BM Genel Sekreteri Raporu (23 Mayıs 2006, S/2006/315), para. 24.

⁷ Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'taki faaliyetlerine ilişkin BM Genel Sekreteri Raporu (10 Temmuz 2017, S/2017/586) para 15.

⁸ Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'taki faaliyetlerine ilişkin BM Genel Sekreteri Raporu (7 Ocak 2020, S/2020/23), para 9.

⁹ Palermo Protokolü Aralık 2022 itibarıyla 178 devlet tarafından onaylanmıştır.

¹⁰ Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi Aralık 2022 itibarıyla 48 devlet tarafından onaylanmıştır.

METODOLOJİ

Bu izleme raporunun amacı doğrultusunda toplanan bilgiler 2022 yılını kapsamakta olup aşağıdaki kaynaklara dayanmaktadır:

İhbar hattına gelen çağrılar: İhbar hattına yapılan aramalar ya doğrudan mağdurlar veya potansiyel mağdurlar, yakınları veya tanıdıkları tarafından ya da belirli bir yerdeki insan ticareti vakasını bildiren bir kişi tarafından isimsiz olarak yapılmıştır. Mağdurların veya potansiyel mağdurların bilgilerinin verilmediği durumlarda, insan ticareti vakaları soruşturma talebinde bulunmak üzere polise bildirilmiştir.

Mağdurlar ve potansiyel mağdurlarla yapılan görüşmeler: İnsan tacirleri tarafından fiziksel olarak kısıtlanan mağdurlar veya potansiyel mağdurlar ihbar hattına başvurduklarında, polis ile işbirliği yapılarak kurtarma operasyonları gerçekleştirilmiştir. Mağdur veya potansiyel mağdurlara doğrudan ulaşılabildiğinde, insan ticareti mağduru olup olmadıklarını tespit etmek için güvenli ve uygun bir iletişim ortamı bulunması halinde de uluslararası standartlar baz alınarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sırasında gerekli tüm bilgiler bir tarama formu aracılığıyla toplanmıştır. Bilgiler, gizlilik kurallarına uygun olarak ve mağdurların rızasına dayalı olarak sadece yasal ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yetkililerle paylaşılmıştır.

'Bilgi edinme hakkı yasasına' dayanarak ilgili bakanlıklara ve dairelere bilgi almak amacıyla verilen dilekçeler: Dilekçeler Polis, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Dairesi, Gece Kulüpleri ve Benzeri Eğlence Yerleri Komisyonu, Muhaceret Dairesi ve Mahkemeler'e sunulmuştur. Dilekçe sayısı 12 olup toplam 76 soru içermektedir. 12 dilekçeden sadece 4'ü yetkililer tarafından yanıtlanmış ve 30 soruya yanıt verilmiştir. Verilen yanıtlardan bazıları ya gerekli bilgileri içermemekte ya da sorulara tam olarak yanıt vermemektedir. Yanıtlardan birinde, ilgili yerel makamın insan ticareti terminolojisini insan kaçakçılığı ile karıştırdığı tespit edilmiştir.

Mahkeme kararları: Mahkeme kararlarına ilişkin bilgiler, İnsan Hakları Platformu'nun (bundan sonra 'Platform' olarak anılacaktır) adli yardım sağladığı davalar veya mahkemelere sunulan dilekçeler ya da yerel basında yayımlanan haberler aracılığıyla elde edilmiştir.

Platform ekibinin sahadaki deneyimleri ve gözlemleri: Platform, mağdurlara ücretsiz hukuki yardım, tıbbi ve psikolojik destek sağlamıştır. Bu amaçla ekip, başta polis, Muhaceret Dairesi, İçişleri Bakanlığı ve Başsavcılık olmak üzere çeşitli makamlarla temaslarda bulunmuş ve bunların mağdurlara yönelik tutumlarını ve uygulamadaki temel zorlukları gözlemeleme fırsatı bulmuştur.

Yetkililer ile toplantılar: Ekip, özellikle polis ve İçişleri Bakanlığı ile mağdurlara destek sağlama konusunda karşılaşılan zorluklar hakkında görüş alışverişi yapmak ve kendilerini insan ticareti vakalarındaki eğilimler hakkında bilgilendirmek için çeşitli lobi toplantıları yapmıştır.

Meclis görüşmeleri: İnsan ticareti ile ilgili konularda yerel ve uluslararası basında çıkan haberler incelenmiş ve arşivlenmiştir.

Basın haberleri: İnsan ticareti ile ilgili konularda yerel ve uluslararası basında çıkan haberler incelenmiş ve arşivlenmiştir.

Akademisyenler veya Sivil Toplum Örgütleri (STÖ'ler) tarafından yayımlanan araştırma raporları: Kıbrıs'ta insan ticareti konusunda akademisyenler veya STÖ'ler tarafından hazırlanarak 2022 yılında yayımlanan araştırma raporları ikincil kaynak olarak kullanılmıştır.

BAĞLAM/ ARKA PLAN

Kıbrıs Türk toplumu (KTt) 2022 yılında önemli siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar yaşadı. Yönetim eksikliği, piyasa fiyatlarında ani dalgalanmalar ve Türkiye'nin güçlü siyasi müdahaleleri söz konusu oldu. Bu yıl barış müzakereleri yapılmadı ve kamuoyu Kıbrıs sorununun yakın gelecekte çözülebileceğine dair inancını büyük ölçüde yitirdi.¹¹ İnsan hakları meseleleri ne KTt'nin ne de yerel politikacıların öncelikli konularından biri oldu. Ayrımcı görüşler ve ırkçı tutumlar, başta online platformlar olmak üzere, toplumda artış gösterdi ve kimi zaman basın tarafından tetiklendi. Göçmen toplumu, ırkçılığın yükselişinin yanı sıra ekonomideki sorunların en kötü etkilerine maruz kaldı. Ayrıca bazı STÖ'ler, insan haklarının savunulması ve barışın inşasına yönelik planladıkları faaliyet ve çabalarını ilişkin yerel makamların müdahalesiyle karşı karşıya kaldı.

Ekonomik Zorluklar

Kıbrıs'ın kuzeyindeki ana para birimi olan Türk Lirası değer kaybetmeye devam etti ve iki toplum arasındaki ekonomik eşitsizlikler arttı. Türk Lirası 2022 yılı boyunca yaklaşık yüzde 30 değer kaybetti. 2022'nin başında 1 Avro yaklaşık 15 Türk Lirası iken, 2023'te yaklaşık 20 Türk Lirası oldu. İstatistik Kurumu' tarafından 2022 yılı için toplam enflasyon, geçen yılın oranına kıyasla %94,5 olarak açıklandı. Gruplarına göre fiyat artışlarından bazıları şunlardır: gıda ve alkolsüz içecekler %98,73; barınma, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar %105,96; giyim ve ayakkabı %98,25.¹²

Siyasi İstikrarsızlık

23 Ocak 2022 tarihinde yapılan hükümet seçimlerinin ardından 3 farklı hükümet ve kabine kuruldu. İlk iki hükümet iç çekişmeler ve Türkiye'den yerel siyasete yapılan müdahaleler nedeniyle kısa sürede dağıldı. Mayıs ayında yeni hükümeti kurma yetkisi, o dönemde İçişleri Bakanı olan bir başka siyasetçiye verdi. Demokratik teamüllere göre hükümet ilgili siyasi partilerin genel başkanları tarafından kurulduğu için bu karar KTt'de birçok kişi tarafından ağır bir şekilde eleştirildi. Eleştirilere rağmen Mayıs 2022'de iki küçük siyasi partinin desteğiyle yeni koalisyon hükümeti kuruldu. Tüm bu zaman dilimleri boyunca STÖ'ler, insan haklarının geliştirilmesine yönelik taleplerini görüşmek üzere hükümet ile süregelen bir diyalog kurmak için uygun ortam bulamadı. Karar alıcı kadroların birçoğunun boş olması ya da karar alıcıların pasifleştirilmesi nedeniyle çeşitli alanlarda devam eden işbirliği zarar gördü.

Protestolar

2022'de KTt tarafından düzenlenen birçok protestoda çoğunlukla Türkiye'den yerel siyasete yapılan müdahaleler,¹³ fiyatlardaki artış ve artan enflasyon oranları,¹⁴ ifade ve basın özgürlüğünü kısıtlama girişimleri¹⁵ ve belediyelerde reform yapılmasına yönelik 'yasa teklifi'¹⁶ eleştirildi. Ayrıca, Nisan ayında hükümet tarafından Türkiye Cumhuriyeti ile imzalanan mali protokole karşı protestolar düzenlendi.¹⁷ Kıbrıs'taki BM İyi Niyet Misyonu, protokolün Türkiye'nin 'Kıbrıslı Türklere yönelik baskı ve kısıtlama ile Kıbrıs'ın işgal altındaki bölümünün Türkiye'ye entegrasyonu'¹⁸ politikasıyla ilgili olduğunu belirtti. Bazı Kıbrıslı Türk siyasetçiler de protokolün Türkiye'nin ilhak çabalarının bir parçası olduğunu yorumunu yaptı.¹⁹ Muhaliflerin temel eleştirisi, protokolün mali bir anlaşma olarak duyurulmasına rağmen, maddelerinin bunun ötesine geçmesiydi.

¹² İstatistik Kurumu, '2015-100 Temel Yılı Tüketici Fiyatları Endeksinin 2022 Aralık Ayı Sonuçları' (Ocak 2023), erişim: https://istatistik.gov.ct.tr/Portals/39/Basin_Aciklamasi_Aralik_2022_merged_1.pdf

¹³ Yenidüzen Gazetesi, 'CTP'den İrade Gaspı, Müdahaleler ve Hükümete Hayır Eylemi' (16 Mayıs 2022) <https://www.yeniduzen.com/ctpden-irade-gaspi-mudahaleler-ve-hukumete-hayir-ey-lemi-152740h.htm>, Bianet, 'Kıbrıslı Gençler Demokrasi ve İrade Talep Ediyor' (5 Mayıs 2022) erişim: <https://m.bianet.org/bianet/toplum/261340-kibrisli-gencler-demokrasi-ve-irade-talep-ediyor>

¹⁴ Haber Kıbrıs, 'Yoksullasmaya Hayır Eylemi' (1 Nisan 2022) erişim: <https://haberkibris.com/yoksullasmaya-hayir-eylemi-1137-2022-04-01.html>, Haber Kıbrıs, 'Toplumsal Varoluş Platformu'nun Eylemi Başladı' (10 Haziran 2022) erişim: <https://haberkibris.com/toplumsal-varolus-platfomunun-eylemi-basladi-1908-2022-06-10.html> 33 BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 'İnsan Hakları ve İnsan Ticareti', (2014), s. 2, erişim: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS36_en.pdf

¹⁵ Yenidüzen Gazetesi, 'Gazetecilerden Özgürlük için 24 Saat!' (12 Haziran 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/gazetecilerden-aksam-baslacak-eylemine-destek-buyuyor-153661h.htm>, Yenidüzen Gazetesi, 'Gazeteciler Siyah Bantlarla Mecliste' (13 Haziran 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/gazeteciler-siyah-bantlarla-mecliste-153676h.htm>

¹⁶ Yenidüzen Gazetesi, 'belediye reformuna Tepki Büyüyor: Dipkarpaz ile Serdarlı Belediyesi'nden Eylem Kararı' (8 Nisan 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/belediye-reformuna-tepki-buyuyor-dipkarpaz-ile-serdarli-belediyesinden-de-eylem-kara-151519h.htm>,

¹⁷ KTOEÖS, 'Toplumsal Varoluş Platformu: Para Yok! Benzin Yok!' (9 Haziran 2022) erişim: <https://www.ktoeos.org/toplumsal-varolus-platfomundan-eylem-para-yok-benzin-yok.html>, Haber Kıbrıs, 'Toplumsal Varoluş Platformunun Eylemi Başladı' (9 Haziran 2022) erişim: <https://haberkibris.com/toplumsal-varolus-platfomunun-eylemi-basladi-1908-2022-06-10.html>

¹⁸ BM Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'taki faaliyetlerine ilişkin BM Genel Sekreteri Raporu (3 Ocak 2023) S/2023/6, s.12.

¹⁹ Euronews, 'İlhak ve Laiklik Tartışmaları' (16 Haziran 2022) erişim: [bit.ly/44CVhtd](https://www.euronews.com/tr/2022/06/16/ilkak-ve-laiklik-tartismalari)

Protokoldeki endişe verici konulardan biri Din İşleri Başkanlığı'nın yerel otoritelerin bir parçası haline getirilmesi idi. Bu durum laikliğe yönelik bir tehdit olarak görüldü ve KT'nin 'anayasa'daki laiklik ilkesi ve bu kurumun 'anayasa'da hiçbir zaman yerel otoritelerin bir parçası olarak tasarlanmamış olması sebebiyle şiddetle eleştirildi. Ayrıca protokol, Türkiye'deki siyasetçiler tarafından uzun süredir büyük bir tehdit olarak görülen işçi haklarının ve sendikal faaliyetlerinin kısıtlanmasını içeriyordu. Protokolde insan haklarının geliştirilmesine ilişkin herhangi bir madde bulunmamakla birlikte, iki taraf arasında insan ticaretiyle mücadelede işbirliğine ilişkin bir madde yer alıyordu. Bu maddeye göre, İçişleri Bakanlığı bu tür bir işbirliği için ana koordinasyon organı olarak hareket etmek üzere belirlenmişti. Bu maddenin uygulanması daha sonra Platform tarafından dilekçeler yoluyla izlenmiş ve İçişleri Bakanlığı koordinasyon görevinin daha sonra Bakanlıklarından Polise devredildiğini belirtmiş, ancak işbirliğinin niteliği hakkında bilgi verilmemiştir.²⁰

Artan İrkçilik Trendi

İrkçi tutumlardaki artış, 11 Eylül 2022 tarihinde Lefkoşa'da suriçinde Afrika kökenli bir erkek öğrenciye yönelik ırkçı saldırı ile kendini gösterdi. Öğrenci, bir grup yerli tarafından ciddi şekilde saldırıya uğradı ve daha sonra hastaneye kaldırıldı.²¹ Dokuz şüpheli gözaltına alındı ve daha sonra kefaletle serbest bırakıldı. STÖ'ler, çeşitli vesilelerle kendini gösteren artan ırkçı tutumları ele almak üzere çeşitli kamuoyu açıklamaları yayınladı.

STÖ'lerin Faaliyetlerine Yönelik Müdahaleler

Genel olarak, insan hakları alanında çalışan üç STÖ, 2022 yılı boyunca faaliyetlerine yönelik engellemelerle karşılaştı. İlk olarak, KAYAD ile Eğitim Bakanı arasında okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek amacıyla imzalanan protokol, daha sonra Bakanlık tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeden iptal edildi.²² Muhafazakâr ve milliyetçi politikacıların protokolün uygulanmasını engellediği düşünülmektedir.²³ İkinci olarak, Kıbrıs'ın kuzeyindeki Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (AHDR) tarafından yürütülen Imagine projesi kapsamında verilecek barış eğitimi, Kıbrıs sorununda iki devletli çözüm konusundaki mevcut politikalar açısından 'tehlikeli' bulunduğu için Kıbrıs Türk liderliği tarafından engellendi.²⁴ Imagine Projesi, adada barış ve ırkçılık karşıtlığını teşvik etmek amacıyla 2017 yılından bu yana her iki toplum için de okullarda barış eğitimi vermektedir.²⁵ Son olarak, Kıbrıs Kadın Sağlığı Araştırma Merkezi'nin regl dönemi ile ilgili olarak hazırladığı ve tampion ya da ped kullanımına ilişkin bilgiler içeren kitap Eğitim Bakanlığı tarafından uygunsuz bulunarak okullarda yasaklandı.²⁶ Feminist aktivistler bu kararı protesto etti ancak karar geri alınmadı.²⁷

Tüm bu faktörler, rapor dönemi boyunca adada muhafazakâr ve milliyetçi söylemin zemin kazandığı düşünüldüğünde, adanın yakın geleceğine dair rahatsız edici bir tablo çizmektedir. İnsan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve barışın inşası için çalışan daha fazla STÖ'nün önümüzdeki aylarda yetkililer tarafından engellenmesi olasıdır.

20 İçişleri Bakanlığı tarafından 14 Şubat 2023 tarihinde İnsan Hakları Platformu'na gönderilen yazı.

21 Mülteci Hakları Derneği, VOIS Kıbrıs ve Liberya Öğrenci Birliği'nin Lefkoşa'daki ırkçı saldırıyla ilgili basın açıklamasına şu adresten ulaşılabilir: <https://mhd.kibris.com/tr/jps> (Eylül 2022).²³ Mülteci Hakları Derneği, VOIS Kıbrıs ve Liberya Öğrenci Birliği'nin Lefkoşa'daki ırkçı saldırıyla ilgili basın açıklamasına şu adresten ulaşılabilir: <https://mhd.kibris.com/tr/jps> (Eylül 2022).

22 Yenidüzen Gazetesi, 'Amcaoğlu'nu o Protokol mü yaktı?' (22 Şubat 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/amcaoglunu-o-protokol-mu-yakti-149939h.htm>

23 Kıbrıs Postası, 'YDP Genel Sekreteri Enver Öztürk'ten Protokol Eleştirisi' (30 Aralık 2021) erişim: https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n405772-ydp-genel-sekreteri-enver-ozturkten-protokol-elestirisi

24 Yenidüzen Gazetesi, 'Gençlerin Eğitimine İki Devletlilik Engeli Sakıncalı Zihniyet' (4 Kasım 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/genclerin-egitimine-iki-devletlilik-engeli-sakincali-zihniyet-157941h.htm>

25 Imagine Projesi 2022 yılı itibarıyla 6117 öğrenci ile 714 öğretmene eğitim vermiştir.

26 Özgür Gazete, 'Bakanlık Regl Kitabına Cinsel İçerikli Dedi, Reddetti' (30 Kasım 2022), erişim: <https://www.ozgurgazetekibris.com/gazete-manseti/102944-bakanlik-regl-kitabina-cinsel-icerikli-dedi-reddetti.html>; Yenidüzen Gazetesi, 'Regl Tartışması - Talim Terbiyeye Göre: Cinsel Organa Ayna Tutma Görseli Uygun Değil' (2 Aralık 2022) erişim: <https://www.yeniduzen.com/regl-tartisma-si-talim-terbiyeye-gore-cinsel-organa-ayna-tutma-gorseli-uygun-degil-158861h.htm>

27 Özgür Gazete, 'Erçin: Çocuklarımız Okullarda Öğretilmesi Gereken Cinsel Eğitimi Tık-Tok Gibi Mecralardan Öğreniyor' (3 Aralık 2022) erişim: <https://www.ozgurgazetekibris.com/kibris/103393-ercin-cocuklarimiz-okullarda-ogretilmesi-gereken-cinsel-egitimi-tik-tok-gibi-mecralardan-ogreniyor.html>

ULUSLARARASI YASAL ÇERÇEVE

İnsan ticareti karşıtı en önemli ve özel uluslararası belge Palermo Protokolü'dür.²⁸ Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi'nin²⁹ bir parçasıdır ve BM tarafından onaylanmasından üç yıl sonra 25 Aralık 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yerel bağlamda, Palermo Protokolü Kıbrıs'ın kuzeyinde 9 Nisan 2018 tarihinde kabul edilmiştir. 'Anayasa'nın 90. maddesine göre, meclis tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmeler yerel yasal çerçevenin bir parçası haline gelir ve 'anayasa'ya aykırı oldukları öne sürülemez. Bu da yasal hiyerarşideki yerlerinin yerel 'mevzuat'tan daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir çünkü yerel 'mevzuatın' 'anayasa'ya aykırılıkları öne sürülebilirken, aynı durum uluslararası sözleşmeler için söz konusu değildir. Ancak Kıbrıs sorunu nedeniyle uluslararası bir sözleşmeye taraf olmak iki taraflı olarak gerçekleştirilememektedir. Uluslararası sözleşmeler meclis tarafından tek taraflı olarak kabul edilmekte ve hiçbir makam BM veya Avrupa Konseyi'nin (CoE) herhangi bir antlaşma organıyla resmi bir ilişki içinde bulunamamaktadır. Bu da Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşanan hak ihlallerinin insan hakları sözleşmelerinin periyodik izleme raporlarına yansımamasına ve dolayısıyla insan hakları standartlarının iyileştirilmesi için tavsiye ve yardım alamamasına neden olmaktadır.³⁰

Palermo Protokolü, insan ticaretiyle mücadelede yönelik uluslararası girişimlerde iki önemli gelişme sağlamıştır: 1) İnsan ticaretinin uluslararası düzeyde kabul görmüş bir tanımı ilk kez bağlayıcı bir uluslararası hukuki belgede yer almış;³¹ 2) İnsan ticaretiyle mücadelede yönelik uluslararası eylemin temelleri (İngilizcede P harfiyle başlayan 3 kelimedenden oluştuğu için 3P yaklaşımı olarak bilinen)³² 3 tema üzerinden atılmıştır; önleme, koruma ve kovuşturma. Bir kavram olarak insan ticareti hem ceza yargılamaları hem de insan hakları ile çok yakından ilişkili olduğundan, Palermo Protokolü konunun farklı boyutlarının ele alındığı bütüncül bir yaklaşım ortaya koymuştur. Palermo Protokolü'nün bir diğer boyutu, bazen paradigmanın 4. 'P'si olarak da adlandırılan işbirliğidir. Protokol, insan ticaretinin kovuşturulması, mağdurların korunması ve insan ticaretinin önlenmesi amacıyla Taraf Devletlerin birbirleriyle işbirliği yapmaları için çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlülüklerden bazıları bilgi alışverişi,³³ sınır kurumları arasında işbirliği³⁴ ve belgelerin meşruiyetinin ve geçerliliğinin doğrulanması konusunda işbirliğidir.³⁵

28 Palermo Protokolü 178 ülke tarafından onaylanmıştır.

29 Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383.

30 Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi kendi izleme mekanizmalarına sahiptir. İlki yakın zamanda Taraf Devletler arasında emsal değerlendirmesine dayalı bir gözden geçirme mekanizması getirmiş, ikincisi ise esas olarak Sözleşmenin izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu olan İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubunu (GRETA) kurmuştur.

31 BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 'İnsan Hakları ve İnsan Ticareti', (2014), s. 2, erişim: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS36_en.pdf

32 Avrupa Konseyi, 'İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Açıklayıcı Raporu' (2005) CETS No.197, para.6.

33 A.g.y. md. 10.

34 A.g.y. md. 11.

35 A.g.y. md. 13.

ANALİZ

İNSAN TİCARETİNİN SUÇ OLARAK TANIMLANMASI VE KOVUŞTURULMASI

İnsan ticaretinin yerel yasal çerçevede suç kapsamına alınması

Palermo Protokolü ile Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi, insan ticaretinin yöntem, araç ve amaç unsurlarıyla ve caydırıcı cezalarla suç olarak tanımlanmasını gerektirmektedir.⁴¹ İnsan ticareti, Kıbrıs'ın kuzeyinde insan ticareti yapan kişileri cezalandırmak için caydırıcı cezalar öngören 'Fasıl 154 ceza yasası'nda suç olarak tanımlanmıştır. Genel olarak, bu madde uluslararası standartlarla uyumludur. Ancak, aşağıda açıklanacağı üzere, ağırlaştırılmış cezalarla ilgili yasal bir boşluk bulunmaktadır.

Madde 254B,⁴² Palermo Protokolü'nün gerektirdiği şekilde insan ticaretinin tüm yöntem, araç ve amaçlarını içermektedir.⁴³ Madde 254B(2), insan ticareti suçunun tüm unsurları oluştuğunda mağdurun rızasının önemsiz olduğunu öngörmektedir ki bu da Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi ile uyumludur.⁴⁴ İnsan ticareti suçu bir çocuğa karşı işleniyorsa, rızanın olmadığını göstermek için 'araç' unsurunun var olduğunu kanıtlamaya gerek yoktur. Öncelikle çocuğun bu tür faaliyetlere rıza göstermesi mümkün olmadığından, 254B(3) maddesi küçüklerin söz konusu olduğu durumlarda sadece fiilin yöntem ve amaçlarının yeterli olacağını öngörmektedir. Bu madde Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi ile uyumludur çünkü 'çocuğu' on sekiz yaşından küçük kişi olarak tanımlamakta⁴⁵ ve mağdurun çocuk olduğu durumlarda 'araç' unsurunun geçersiz olduğunu öngörmektedir.⁴⁶

İnsan ticareti suçunun azami cezası 10 yıl hapis olarak belirtilmiş⁴⁷ ancak ağırlaştırılmış cezalar da öngörülmüştür. Fiil bir çocuğa karşı işlendiğinde, madde 14 yıl hapis cezası gibi ağırlaştırılmış bir ceza öngörülmektedir.⁴⁸ Suçun bir 'kamu görevlisi' tarafından işlenmesi halinde ise 16 yıl hapis cezası öngörülmektedir ki bu madde kapsamındaki en ağır cezadır.⁴⁹ Palermo Protokolü cezanın süresini veya ağırlığını açıkça belirtmemektedir. Ancak, Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi'nin 11. maddesinin 1. paragrafı, Taraf Devletlerin, Protokol kapsamındaki suçlar da dâhil olmak üzere, Sözleşme kapsamındaki suçların işlenmesini "suçun ağırlığını dikkate alan yaptırımlara tabi tutmasını" gerektirmektedir.⁵⁰ Öte yandan, maddenin kendisi suç ortaklarının sorumluluğunu açıkça belirtmese de, 'Fasıl 154 ceza yasası' 371. maddede bu kişilerin sorumluluklarını ortaya koymak için gerekli zemini sağlamaktadır. Madde ciddi bir suçun işlenmesinde suç ortağını kapsamakta ve 7 yıla kadar ceza verilebileceğini belirtmektedir.

Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi, Taraf Devletlerin aşağıdaki durumlarda ağırlaştırılmış koşullara uygun cezalar getirmesini şart koşmaktadır:

- suçun kasten veya ağır ihmal sonucu mağdurun hayatını tehlikeye atması;*
- suçun bir çocuğa karşı işlenmiş olması;*
- suçun bir kamu görevlisi tarafından görevinin ifası sırasında işlenmesi;*
- suçun bir suç örgütü çerçevesinde işlenmiş olması.*⁵¹

Madde 254B (b) ve (c)'deki gereklilikleri karşılamaktadır, ancak mağdurun hayatının tehlikede olduğu veya suç örgütü tarafından işlendiği durumlar için ağırlaştırılmış cezalar öngörmemektedir.

İnsan ticareti vakaları, Palermo Protokolü'nün yanı sıra, diğer uluslararası ve bölgesel insan hakları belgelerinin de kapsamına girmektedir. İnsan ticareti sonucunda ortaya çıkan insan hakları ihlalleri temel olarak yaşam hakkı, kölelik, kulluk, zorla çalıştırma veya borca bağlı çalışmaya tabi tutulmama hakkı, işkence ve/veya zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz kalmama hakkı, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten uzak olma hakkı ve adil ve elverişli çalışma koşullarına sahip olma hakkı ile ilgilidir.³⁶

Bu belgeler arasında, özellikle insan ticaretiyle mücadeleye adanmış olması, daha geniş bir uygulamaya sahip olması (sadece AB Üye Devletleri için değil, tüm Avrupa Konseyi (CoE) üyeleri için de geçerlidir) ve öncelikle mağdurların insan haklarına odaklanarak mağdurların korunması ve yardıma erişimine ilişkin ayrıntılı ve bağlayıcı hükümler sunması nedeniyle Avrupa Konseyi'nin (CoE) Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi özellikle önemlidir.³⁷ Ayrıca, Taraf Devletleri denetlemek ve sözleşmenin herkes tarafından tam olarak uygulanmasını sağlamak için bir izleme organına sahiptir.³⁸

Son olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), AİHS'in³⁹ ('pozitif yükümlülükler' olarak anılan) bu tür ihlalleri önlemeye yönelik tedbirlerine dayanarak insan ticareti davalarıyla ilgili bir dizi karar vermiştir.⁴⁰ Mahkeme, insan ticareti ile ilgili uygulamaların esas olarak 4. Madde (zorla çalıştırma ve kölelik yasağı) kapsamına girdiğine hükmetmiştir. Bununla birlikte, her bir davanın olgularına bağlı olarak, insan ticareti davalarının 2. Madde (yaşam hakkı), 6. Madde (adil yargılanma hakkı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) gibi diğer hak ihlallerini de içerebileceği Mahkeme tarafından kabul edilmiştir.

37 Avrupa Konseyi, 'İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Açıklayıcı Raporu' (2005) CETS No.197, para.10.

38 GRETA izleme mekanizması, ülke raporları ve ziyaretler aracılığıyla devletlerin yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmeleri için gerekli adımları atmalarını sağlar. Daha fazla bilgi için <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta> sitesini ziyaret edebilirsiniz.34 Avrupa Konseyi, 'İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Açıklayıcı Raporu' (2005) CETS No.197, para.6.

39 AİHM'nin ilk dönüm noktası niteliğindeki karar, Rantsev / Kıbrıs ve Rusya davasında Kıbrıs'ta meydana gelen bir insan ticareti vakasıyla ilgilidir. Rusya'dan Kıbrıs'a kaçırılan ve bir "kabare"de fahişe olarak çalışmaya zorlanan 20 yaşındaki Oxana Rantsev, insan tacirinin evinin balkonunun altında ölü bulunmuştur. Mahkeme, Kıbrıs'ın 2. maddedeki yaşam hakkını, 4. maddedeki kölelik, kulluk ve zorla ya da zorunlu çalıştırma yasağını ve 5. maddedeki özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. Rantsev / Kıbrıs ve Rusya, no. 25965/04, 7 Ocak 2010, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

40 AİHS'in 1. Maddesinde "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendileri yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar" hükmü bulunmaktadır.

41 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.5; ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 18.

42 "Fasıl 154 ceza yasası", md. 254(B)(1). Gayri resmi çeviri şu adreste bulunabilir: https://patcyprus.org/file/criminal-code-amendment-en-31-march_250.pdf

43 "254B maddesi"nde yer alan insan ticareti tanımı şöyledir: "Her kim, zorla çalıştırmak veya fuhuş yaptırmak veya hizmet ettirmek veya kulluğa veya esarete tabi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, zor veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişilerin üzerindeki denetim olanaklarından veya kişilerin çaresizliğinden yararlanarak kişinin ülkeye girmesine veya yurt dışına çıkmasına imkan sağlasa veya kaçırırsa veya bir yerden başka bir yere götürürse veya sevkederse veya barındırırsa İnsan Ticareti adı verilen ağır bir suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde on yıla kadar hapis cezasına veya para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir."50 "Fasıl 154 ceza yasası", md. 254(B)(3).

44 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.3(b); Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 4(b).

45 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.3(d); ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 4(d).

46 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.3(c), Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 4(c).

47 A.g.y., md. 254(B)(1).

48 "Fasıl 154 ceza yasası", md. 254(B)(3).

49 "Fasıl 154 ceza yasası", md. 254(B)(4).

50 Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000.

51 Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 24.

Uygulamada insan ticareti vakalarının kovuşturulması

2022 yılında polise 18 seks ticareti vakası ihbarı yapılmıştır. Genel olarak, polisin tutumu mağduru suçlama ve ayıplamayı içermektedir. Mağdurlar uygunsuz sorulara maruz bırakılmış ve çoğunlukla mağdur olarak değil, gönüllü olarak fuhuş yapan kadınlar olarak görülmüşlerdir. Genel olarak, mağdurlardan 3'ü insan tacirlerinden şikayetçi olmuş, bu şikayetlerden biri mahkûmiyetle sonuçlanmış, iki vakada ise polis insan ticaretinden daha hafif bir suç olan fuhuşla ilgili suçları soruşturmayı tercih etmiştir. Platform, insan ticaretine ilişkin kanıtlar sunarak ve suçun unsurlarının oluştuğunu göstererek polisi ikna etmeye çalışmıştır. Yine de, polis tarafında vakaların insan ticareti açısından soruşturulmasına karşı güçlü bir direnç bulunmaktadır. Ayrıca mağdurların gece kulübelerinden olduğu vakaların ikisinde, kadınlar insan tacirlerinden şikayetçi olmak istemelerine rağmen ülkelerine sınır dışı edilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde görülen bir insan ticareti davasında ilk mahkûmiyet kararı 30 Aralık 2022 tarihinde Lefkoşa ağır ceza mahkemesi tarafından verildi. Platformun avukatları tarafından Mayıs 2022'de polise intikal ettirilen vaka, öğrenci vizesiyle adaya getirilen Nijeryalı genç bir kadının seks ticaretiyle ilgiliydi. Mağdur, insan taciri tarafından sahte eğitim ve iş fırsatları vaatleriyle gruba dâhil edilmiştir. Mağduru kontrol etmek için voodoo ritüeli⁵² istismar edilmiştir ki bu yöntem Platformun Nijeryalı mağdurlarla ilgili tespit ettiği neredeyse tüm vakalarda görülmüştür. Bu ritüele göre kadınlar, 'mama' dedikleri insan tacirlerine itaat etmeye zorlanmaktadır. Mağdurlar çoğu zaman 'mamalarına' itaat etmedikleri takdirde lanetlenecekleri korkusuna kapılmaktadır. Bu vakada da durum böyledir ve mağdur Kıbrıs'ın kuzeyine vardığında özel mülk olan bir daireye kilitlenip fuhuş yapmaya zorlanmıştır. İnsan taciri, mağduru seyahat hazırlıkları ve üniversite kaydı için borcu olduğunu (borç esareti) ve bu borcu fuhuş yoluyla ödeyeceğini bildirmiştir. İnsan taciri, insan ticareti suçunu kabul etmiş ve mahkeme tarafından dört yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. İnsan tacirinin cezalandırılması insan ticaretiyle mücadele çabaları açısından olumlu bir gelişme olmakla birlikte, polis tacirin arkasında organize bir suç örgütü olup olmadığını ortaya çıkarmak ya da yardım sağlayan kişileri tespit etmek için herhangi bir soruşturma yürütmemiştir. Ayrıca, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında mağdur korunmamış veya kendisine destek sağlanmamıştır.

MAĞDURLARIN TESPİTİ

Yasal çerçeve sadece insan ticaretinin tanımını ve cezalandırılmasını sağlayan (yukarıda açıklanan) insan ticaretine ilişkin '254(B) maddesini' içermektedir. Maddede sağlanan tek koruma, mağdurlar için 'fasil 105 yabancılar ve muhaceret yasası'nda göçmenlikle ilgili suçlara karşı kısmi koruma sağlayan 5. maddede yer almaktadır. Bu korumanın sağlanabilmesi için ya polisin ya da mahkemelerin kişinin insan ticareti mağduru olduğuna dair makul bir şüpheye sahip olması gerekmektedir. Bu, polis ve mahkemelerin mağdurları tespit etme ve yerel yasal çerçevede ileri sürülen kısmi korumayı sağlama yetkisine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Ancak, mağdurların tespiti için yazılı prosedürler ya da kılavuz ilkeler bulunmamaktadır. Ayrıca, resmi bir tespit prosedürü veya mağdur statüsü kararına itiraz hakkı sağlayan yerel bir yasal çerçeve de bulunmamaktadır. İzleme süreci sırasında, 2022 yılında kaç mağduru tespit edildiğine dair bilgi talep etmek üzere Çalışma Dairesi,⁵³ Gece Kulüpleri Komisyonu⁵⁴ ve polise⁵⁵ dilekçeler sunulmuştur. Bir başka dilekçe de mağdurların tespitine yönelik herhangi bir prosedür geliştirip geliştirmediklerini sormak üzere polise sunulmuştur. Dilekçelerin tamamı yetkililer tarafından yanıtız bırakılmıştır.

52 (Yerel olarak juju olarak kabul edilen) Voodoo ritüeli Batı Afrika'da uzun yıllardır uygulanan geleneksel bir dindir. Ruhların ya da tanrıların dünyayı ve bireylerin varoluşunun her yönünü yönettiği kabul edilir. İnsanları koruyabilir ya da cezalandırabilirler. Birçok Nijeryalı voodoo ritüeline inanmaktadır. Özellikle göç bağlamında bireyleri çeşitli zorluklardan korumak için kullanılmıştır. Nijerya'da voodoo ritüeli, insan ticareti endüstrisinin ana kaynaklarından biri olmuştur. Seyahat düzenlemeleri yapıldıktan sonra, mağdurlar toplulukları önünde yemin etmeleri için derhal voodoo halesine götürülür. Burada mağdurlar "mamalarına" ya da bazen "madamlarına" itaat edeceklerine, seyahat masraflarını karşılamak için borç esaretini kabul edeceklerine ve insan tacirlerinin kimliklerini asla açıklamayacaklarına dair söz verirler. Mağdurlar, yeminlerini bozmaları halinde voodoo büyüünün devreye gireceğine ve kendileri ile ailelerini ölüm, hastalık ve talihsizlikle karşı karşıya bulacaklarına inanmaktadır; Eva Lo Iacono, "Victims, Sex Workers and Perpetrators: Gray Areas in the Trafficking of Nigerian Women" (2014) 17 Trends in Organized Crime 110.

53 İnsan Hakları Platformu tarafından 28 Ekim 2022 tarihinde 'Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı Çalışma Dairesine gönderilen dilekçe.

54 İnsan Hakları Platformu tarafından 10 Kasım 2022 tarihinde İçişleri Bakanlığı bünyesindeki 'gece kulüpleri komisyonu'na gönderilen dilekçe.

55 İnsan Hakları Platformu tarafından 5 Ocak 2022 tarihinde polise gönderilen dilekçe.

2022 yılı boyunca, sadece bir vakada mağdur tespitinin mahkemeler aracılığıyla gerçekleştiği söylenebilir; bu vakada insan ticareti suç sayılmış ve fail ilk kez ceza almıştır (yukarıdaki 'uygulamada insan ticareti vakalarının kovuşturulması' bölümünde açıklanmıştır). Ne var ki, bu tür bir tespit ancak davanın mahkeme önünde sonuçlanmasından sonra yapılabilmiş, bu da mağduru ilk şikayetinden yaklaşık 6 ay sonrasına denk gelmiştir. O zamana kadar mağdur kendi isteğiyle ülkesine dönmüştür. Sonuç olarak, altı ay sonra insan ticareti mağduru olarak tespit edilmesine rağmen, uluslararası hukukun gerektirdiği şekilde hiçbir koruma veya yardım alamamıştır.

Aşağıda yer verilen uluslararası yasal standartlara göre, mağdur tespiti gecikmeksizin yapılmalı ve mağdurların daha fazla travmatize olmasını önleyecek şekilde formüle edilmelidir. Mevcut yerel çerçeve, polisin mağdurları resmi olarak tespit etmek için yeterli donanımına sahip olmaması ve yargı prosedürlerinin aylar sürebilmesi ve sonunda bir tür koruma veya yardımla sonuçlanmaması nedeniyle eksiklikler içermektedir. İnsan ticareti mağdurları, kendilerini insan tacirlerinin tehdit ve şiddetinden korumak, fiziksel ve psikolojik refahlarını sağlamak için acil koruma ve güvenliğe ihtiyaç duymaktadır.

Palermo Protokolü mağdur tespitinin nasıl yapılması gerektiğini açıkça belirtmemekle birlikte, mağdurların korunması ve yardıma erişebilmeleri için çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç ile Mücadele Ofisi (UNODC) tarafından, mağdurların ihtiyaçlarının karşılanacağı şekilde, hızlı bir şekilde tespit edilmelerini sağlamak için tavsiyeler sıralanmıştır.⁵⁶ İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), İnsan Hakları ve İnsan Ticareti Hakkında Tavsiye Edilen İlkeler ve Kılavuz İlkeler'de insan ticareti mağdurlarının tespit edilmemesinin, mağdurların insan haklarının daha fazla çiğnenmesine edilmesine yol açtığını belirtmektedir.⁵⁷ Mağdurların ivedi ve doğru bir şekilde tespit edilmesine yönelik kılavuz ilkelerin geliştirilmesi için pozitif yükümlülük bulunmaktadır.⁵⁸ Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi ise mağdurları tespit etme yükümlülüğünü açıkça tanımlamakta ve Taraf Devletlerin mağdurları tespit etmek ve desteklemek üzere insan ticareti konusunda eğitim almış yetkili makamlar sağlamaları gerektiğini belirtmektedir.⁵⁹ Bunu yaparken, Taraf Devletler bu prosedüre yönelik yasal hükümler veya tedbirler getirmeli⁶⁰ ve özellikle çocuk mağdurların özel koşullarını ve ihtiyaçlarını dikkate almalıdır.⁶¹

Mağdurların tespitine ilişkin pozitif yükümlülük, *Chowdury ve Diğerleri/Yunanistan*⁶² ile *VCL ve A.N./ Birleşik Krallık*⁶³ davalarında belirtildiği üzere, mağdurları tespit etme sorumluluğunun mağdurları koruma yükümlülüğüne dahil olduğunu belirten AIHM tarafından da teyit edilmektedir.

Genel olarak, Kıbrıs'ın kuzeyindeki yerel makamlar, mağdurların tespiti için herhangi bir kural getirilmediği ve uygulamaya konulmadığı için izleme dönemi boyunca yükümlülüklerini ihlal etmişlerdir. İlgili kamu görevlileri insan ticaretini anlamak ve mağdurlara yaklaşım için gereken uzmanlık ve kapasiteden yoksundur.

56 UNODC, 'Legislative Guide for the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children' (2020), para. 220, erişim: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TIP_LegislativeGuide_Final.pdf

57 UN OHCHR, 'Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking', E/2002/68/Add., s.4, erişim: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>

58 A.g.y.

59 Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 10.

60 A.g.y., md.10(2).

61 A.g.y., md.10(3) and 10(4).

62 *Chowdury ve Diğerleri / Yunanistan*, Başvuru No 21884/15, 30 Mart 2017, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, para. 110.

63 *V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık*, no. 77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, para. 153.

MAĞDURLARIN KORUNMASI

Kıbrıs'ın kuzeyindeki yasal çerçeveye yukarıda belirtilen hakların hiçbirini sağlamamaktadır. 'Yasalar-da' insan ticareti mağduru tanımı ve mağdur statüsü bulunmamaktadır. Mağdurların yargı işlemleri sırasında kimliklerinin korunmasına yönelik herhangi bir 'yasa' mevcut değildir ve mağdurların bilgileri genellikle yerel medyada açıklanmaktadır. Ayrıca, güvenliklerini, geçici ya da kalıcı bir göçmenlik statüsü, düşünme süresi sağlamak ve sınır dışı edilmekten korumak için hiçbir kural mevcut değildir. Platform tarafından 2022 yılında tespit edilen 23 insan ticareti mağdurundan hiçbirinin yetkililer tarafından korunmaya erişimi olmamıştır. İnsan tacirleri hakkında şikâyette bulunan mağdurlardan sadece 3'ü zorunlu sınır dışı edilmekten korunmuştur. Mağdurlar haklarıyla ilgili hiçbir bilgi almamış ve yetkililer tarafından kendilerine hiçbir hukuki danışmanlık veya yardım sağlanmamıştır.

Bir gece kulübünde seks ticaretine zorlanan iki mağdur, Platformun polis ile yaptığı işbirliği sonucunda kurtarılabildiği. Ancak Platformun hukuk danışmanının bu kişilerle uygun bir şekilde görüşme yapmasına ve sonrasında destek sağlamasına izin verilmemiştir. Bir polis memuru hukuk danışmanına gözdağı vermiş, kendisine saygısızca davranarak bağırarak ve hatta mağdurun tutulduğu polisin yanından uzaklaştırmaya çalışmıştır. Mağdurla düzgün bir şekilde görüşme yapmasına ve Platform tarafından mağdurları tespit etmek için kullanılan tarama formunu doldurmasına izin verilmemiştir. Mağdurlar, insan tacirlerinden şikâyetçi olmalarına fırsat verilmeden 24 saat içinde ülkelerine geri gönderilmişlerdir. yetkililer bunun gece kulüplerindeki kadınlar için standart bir prosedür olduğunu belirtmişlerdir. Nijeryalı bir seks ticareti mağduru ile ilgili bir başka vakada ise polis herhangi bir kanıt olmaksızın sadece bir saat içinde mağdurun istismar konusunda yalan söylediğine kanaat getirmiştir. Mağdur, suçlama ve ayıplamaya maruz bırakılmış ve uygunsuz sorulara cevap vermeye zorlanmıştır. Polis daha sonra avukatı ve Platformun İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mülteci Hakları Program Koordinatörünü 'kamuyu' zarara uğratmaktan yargılanacaklarını iddia ederek tehdit etmiştir. Son olarak, Nijeryalı bir seks ticareti mağduru ile ilgili bir vakada, bir polis memuru insan ticareti suçunu soruşturmak istemediği için Platformun avukatı ile saygısız bir tavırla tartışmıştır.

İnsan ticareti mağdurlarının korunması gerekliliği Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi'nde açıkça belirtilmiştir. Her ikisi de Taraf Devletlerin tüm yasal süreçler boyunca mağdurların mahremiyetini ve kimliğini korumasını,⁶⁴ kendi topraklarında buldukları süre boyunca mağdurların fiziksel güvenliğini sağlamasını,⁶⁵ mağdur tespit süreçleri sırasında topraklarından çıkarılmalarını önlemek için derhal göçmenlik statüsü sağlamasını⁶⁶ ve mahkeme karşısında ifade veren tanıkların korunmasını gerektirmektedir.⁶⁷ Mağdurun korunması, suçun kovuşturulmasına yönelik yasal işlemlerde işbirliği yapmalarına bağlı olmamalıdır.⁶⁸ Yetkili makamlarla işbirliği yapmak isteyip istemediklerine bakılmaksızın, mağdurların kendilerine sağlanan koruma ve yardıma erişmelerine izin verilir.⁶⁹ Ayrıca, Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi'nde en az 30 gün,⁷⁰ Palermo Protokolü'nde⁷¹ ise 'geçici' ya da 'daimi' olarak ülkede kalma izni olarak öngörülen düşünme süresi⁷² mağdurların korunması için çok önemlidir.

Her ne kadar mağdurların insan ticareti vakalarının kovuşturulması için yetkililerle işbirliği yapma ve davada tanıklık etme zorunlulukları olmasa da⁷³ baştan itibaren korunmaları ve desteklenmeleri işbirliği yapma olasılıklarını artırmaktadır. Mağdurlar yetkililere çoğunlukla bir süre büyük travma, sıkıntı ve korku altında yaşadıkları sonra ulaşmaktadır. Çeşitli şiddet türlerine maruz kalmakta ve birçok şekilde tehdit edilmektedirler. En yaygın tehdit türlerinden biri, polise ihbarda bulunmak ve akabinde kendi ülkelerine sınır dışı edilmekle ilgilidir. Pek çok mağdur, insan ticareti ile ilgili dayanılmaz deneyimlerinin bir sonucu olarak, mağduriyetlerinin yetkililer tarafından gerektiği gibi anlaşılmayacağına inanmaktadır. Bu nedenle, yetkililere başvurduklarında korunduklarını ve tutuklanmayacaklarını ya da ülkelerine geri gönderilmeyeceklerini hissetmeleri gerekmektedir. Bu aynı zamanda ceza kovuşturmalarına da yardımcı olacaktır çünkü mağdurlar kendilerini ne kadar güvende hissedersen, insan ticareti vakalarının kovuşturulmasında yetkililerle işbirliği yapma olasılıkları da o kadar artacaktır.⁷⁴

İnsan ticareti mağdurlarını koruma yükümlülüğü AİHM kararlarıyla da güvence altına alınmıştır. Bilinen *Rantsev/Kıbrıs ve Rusya*⁷⁵ davasına göre, Kıbrıslı yetkililer, mağdurları korumak için yasal bir çerçeve oluşturmadıkları ve mağdur Rantsev'i korumak için etkili önlemler almadıkları için AİHM'nin 4. maddesini (zorla çalıştırma ve kölelik yasağı) ihlal etmişlerdir.⁷⁶ Yetkililerin insan ticareti riskini bildikleri veya bilmeleri gerektiği durumlarda, mağdurları tespit etme ve onları riskli durumdan uzaklaştırma yükümlülüğü altında oldukları belirtilmektedir.⁷⁷ Ayrıca, yetkililer, Sözleşme'nin 2, 3 ve 4. maddelerinde güvence altına alınan hakları korumak için potansiyel insan ticareti vakalarını soruşturma yükümlülüğü altındadır.⁷⁸ Mağdurları koruma yükümlülüğü, AİHM'nin *Chowdury ve Diğerleri/Yunanistan* davasında olduğu gibi, mağdurların korunması için etkili bir 'yasal' çerçevenin oluşturulması gerektiğini belirttiği diğer davalarda da yeniden hüküm altına alınmıştır.⁷⁹

64 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.6; ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 11.

65 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.6; ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 28.

66 Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.7; ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 10 & md. 14.

67 Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol ("Palermo Protokolü") Sınır aşan Suçlara Karşı Sözleşme ile birlikte yorumlanmakta ve tanık koruması Sözleşmenin 24. ve 25. maddelerinde öngörülmektedir.

68 BM OHCHR, 'İnsan Hakları ve İnsan Ticareti Hakkında Tavsiye Edilen İlkeler ve Kılavuz İlkeler - Yorum' (2010), s.142, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 12(6).

69 UNODC, 'İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol için Mevzuat Rehberi' (2020), para. 215, erişim: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TIP_LegislativeGuide_Final.pdf, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 12(6).

70 A.g.y.

71 Düşünme süresi, insan ticareti iddiasıyla yetkili makamlara başvurduklarında potansiyel mağdurlara ve mağdurlara sağlanan süredir. Kişinin insan ticareti mağduru olduğuna inanmak için makul gerekçeler varsa, insan tacirlerinin etkisinden kurtulmaları ve suçun kovuşturulması için yetkililerle işbirliği yapmak isteyip istemediklerine dair bilinçli bir karar vermeleri için yeterli zaman sağlamak üzere derhal en az 30 günlük ikamet sağlanır. Bu süre zarfında, mağdurların devlet tarafından sunulan yardım programlarına erişmelerine izin verilmelidir; Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 13.

72 İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Protokolü, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.7.

73 UNODC, 'İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol için Mevzuat Rehberi' (2020), para 215, erişim: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TIP_LegislativeGuide_Final.pdf, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 12(6).

74 Aline Pedra, 'Human Trafficking in The Courts: The Importance of Victim's Rights and Protection' (2020) 6 The Journal of Migration Studies 194, ss.204-205.

75 Rantsev / Kıbrıs ve Rusya, no. 25965/04, 7 Ocak 2010, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

76 A.g.y., para. 290-293.

77 A.g.y., para. 287.

78 A.g.y., para. 288.

79 Chowdury ve Diğerleri / Yunanistan, Başvuru No. 21884/15, 30 Mart 2017, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. para. 87.

MAĞDURLARA YARDIM

Kıbrıs'ın kuzeyindeki yerel yasal çerçeve, mağdurlara hiçbir koşulda destek sağlamamaktadır. Mağdurları iyileşmeleri için destekleyecek yasal ya da 'idari' bir çerçeve bulunmamaktadır. 'Yasalar' insan ticareti mağdurları için özel olarak bir tazminat sağlamamakta olup mahkemeler'de yalnızca insan tacirlerinden bir tür tazminat talep etmek için haksız fiil davaları görülebilmektedir. Ancak, bu tür davalar yasal sistemin genel uygulamalarıdır ve çoğunlukla mağdurun dava süreci boyunca Kıbrıs'ın kuzeyinde konaklamasını gerektirmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının sevk edilebileceği bir sığınma evi bulunmamaktadır. Tıbbi tedaviye erişimin yanı sıra sosyal refah yardımı, psikolojik ve maddi yardım yasal çerçevede yer almamaktadır. Yetişkin mağdurların işgücü piyasasına erişimini ve çocuk mağdurların eğitime erişimini sağlayacak kurallar mevcut değildir. Son olarak, insan tacirlerine karşı cezai, hukuki veya diğer davalarla ilgili olarak mağdurlar için ücretsiz hukuki destek bulunmamaktadır. Aşağıdaki bölüm, AB tarafından finanse edilen projesi kapsamında mağdurlara ücretsiz hukuki yardımın yanı sıra tıbbi ve psikolojik destek sağlayan tek örgüt olan Platformun 2022 yılı boyunca ele aldığı insan ticareti vakalarını açıklayacaktır. Ayrıca Palermo Protokolü, Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi ve AIHM davalarında belirtilen 'yetkililerin' yükümlülükleri de açıklanacaktır.

Platform raporlama döneminde mağdurların barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Lefkoşa Türk Belediyesi ile bir protokol imzalamış ve bu protokol kapsamında belediye tarafından işletilen ev içi şiddet sığınma evinde 3 mağdura kontenjan sağlanmıştır. Lefkoşa Türk Belediyesi dışında hiçbir yetkili mağdurlara herhangi bir destek sağlamamış ve insan ticaretiyle mücadele için çalışan STÖ'lere finansman sağlamamıştır. Mağdurlar yetkililerden herhangi bir tıbbi veya psikolojik yardım alamamış ve kamu sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanamamışlardır. Tespit edilen 23 kadın mağdurdan 8'i geçici güvenli barınma için ev içi şiddet sığınma evine yönlendirilmiştir. Tespit edilen mağdurların hiçbirine yerel makamlar tarafından hakları ve yasal işlemlerle ilgili bilgi verilmemiştir. Platform, neredeyse tüm mağdurların ilk tespit edildiklerinde tıbbi veya psikolojik desteğe ihtiyaç duyduklarını gözlemlemiştir. Tespit edilen mağdurlardan 3'ü hamileydi ve bazılarının jinekolojik sorunları vardı. Ancak hiçbirisi kamu hastanelerine ücretsiz olarak sevk edilememiş ve tıbbi ihtiyaçları Platform tarafından karşılanmıştır. Ayrıca, mağdurlardan bazılarının ikamet izinleri Platforma ilk ulaştıklarında sona ermişti ve bazılarının ikamet izinleri de kısa bir süre sonra doldu. İnsan ticareti mağdurlarının oturma izinlerini yenileyerek güvence altına alan bir 'yasa' bulunmadığından, bu mağdurlara kalışlarını yasal hale getirmeleri için herhangi bir 'oturma izni' de verilmemiştir. Sonuç olarak, sadece bir mağdur hiçbir yardım veya destek almadan ve güvenli bir şekilde ikamet etmesini sağlayacak haklardan yoksun bir halde Kıbrıs'ın kuzeyinde kalmak istemiştir.⁸⁰

80 Mağdur, zulme uğramaktan veya yeniden insan ticaretine maruz kalmaktan korktuğu için burada ikamet etmek ve ülkesine dönmek istemediğini ifade etmiştir.

Aşağıda, tespit edilen 23 mağdurun akıbetlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır:

- Gece kulüplerinden 2 mağdur 24 saat içinde derhal geri gönderilmiştir;
- 15'i Platform ile irtibatını kesmiş veya Platformdan daha fazla yardım almayı reddetmiştir. Bu kişilerin yeniden insan ticaretine maruz kalmış olmaları ya da kendilerini başka riskli durumlarda bulmuş olmaları yüksek bir ihtimaldir;
- 1'i kendi çabaları ve parasıyla ülkesine geri dönmüştür çünkü 6 aydan uzun bir süre boyunca 'yerel makamların' sınır dışı talebini sonuçlandırmasını beklemiştir.⁸¹
- 1'i Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Kıbrıs Ofisi tarafından UNHCR'in ilgi alanında olan kişi olarak tanımlanması nedeniyle Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ikamet etmeye devam etmektedir.
- 2'si kendi istekleriyle ülkelerine geri dönmüş ve haklarındaki sınır dışı kararları nedeniyle uçuş masrafları yetkililer tarafından karşılanmıştır.⁸²
- 1'i Platformun finansal desteği ile ülkesine geri dönmüştür.⁸³
- 1'i halen sınır dışı edilme talebine yanıt beklemektedir.⁸⁴

Ülkelerine hızlıca geri gönderilmeleri, irtibatın kesilmesi veya daha fazla destek almayı reddeden çok sayıda mağdurun olması ciddi endişe konusu olmuştur. Mağdurlar, temel ihtiyaçlarının yerel makamlar tarafından karşılanmadığı ve hiçbir şekilde korunmadıkları ortamlara yerleştirilmektedir. Sonuç olarak, insan tacirleri tehdit ve gözdağı ile mağdurlarla tekrar iletişime geçebilmektedir. Yasal ve 'idari' çerçevelerdeki boşlukların önemli bir sorun olduğunu ve ilgili yetkililerin bu ihtiyaçlar konusunda çeşitli vesilelerle bilgilendirilmiş olmalarına rağmen, Aralık 2022 itibarıyla hâlâ meclise herhangi bir 'yasa' taslağı sunmadıklarını veya ilgili bakanlıklar tarafından kabul edilebilecek herhangi bir 'mevzuat' üzerinde çalışmadıklarını belirtmek gerekir. Dahası, mağdurların ülkelerine dönmelerini sağlamak için Platform tarafından yapılan sınır dışı etme taleplerini makul bir süre içinde yerine getirmemişlerdir.

Platform ayrıca Kasım 2022'de İçişleri Bakanlığına bir dilekçe sunarak herhangi bir mağdura ikamet izni verilip verilmediğini ve insan ticaretiyle mücadele çabalarını koordine etmek için koordinasyon mekanizmaları kurulup kurulmadığını sormuştur. Aynı tarihte İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan 'gece kulüpleri komisyonu'na da bir başka dilekçe sunulmuş ve gece kulüplerindeki kaç kişinin, mağduriyetlerine ilişkin herhangi bir tarama yapılmaksızın ülkesine geri gönderildiğini ve gece kulüplerindeki kaç kadının insan ticaretine ve/veya istismara maruz kaldığının tespit edildiği sorulmuştur. İkinci dilekçeye hiçbir yanıt gelmezken, ilk dilekçeye yerel makamların 15 iş günü içerisinde yanıt vermesi gerekmesine rağmen üç ay sonra yanıt verilmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından verilen yanıtta, 2022 yılında hiçbir insan ticareti mağduruna 'oturma izninin' verilmemesi belirtilmiştir. Ayrıca, insan ticaretiyle mücadele çabalarını koordine etmek üzere İçişleri Bakanlığı bünyesinde bir koordinasyon mekanizması kurulacağı da belirtilmiştir.⁸⁵

81 Platform tüm yasal süreçleri takip etmiş ve kendi rızası ve talebi ile sınır dışı kararı için İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunmuştur. Talebi 6 aydan fazla bir süre takip edilmiş ancak yetkililer bir değerlendirme yapıp sonuca varamamıştır.

82 Platform, yetkililerin uçuş masraflarını kendi bütçelerinden karşılamalarını sağlamak için yoksulluk nedeniyle sınır dışı edilme talebinde bulunmuştur. Bu, mağdurların menşe ülkelerine ücretsiz olarak dönmelerini sağlamak için yerel yasal çerçeve kapsamında yapılabilecek tek yasal taleptir.

83 Mağdur hamileliğinin son aşamasındaydı ve kendi ülkesinde doğum yapmak üzere derhal geri gönderilmeyi talep etti. Bölgede kalmaya halinde, bu durum kendisi ve bebeği için ciddi yasal ve ekonomik zorluklara yol açacaktı. Durum çok acil ve hassas olduğu için Platform tüm uçuş ayarlamalarını yaptı ve masrafları karşıladı.

84 İnsan Hakları Platformu, 30 Kasım 2022 tarihinde, yoksulluk nedeniyle sınır dışı edilme talebini içeren dilekçeyi sunmuştur. Henüz bir yanıt alınmamıştır.

85 İçişleri Bakanlığı tarafından 14 Şubat 2023 tarihinde İnsan Hakları Platformu'na gönderilen yazı.

Yanıtız bırakılan gece kulüplerindeki kadınlarla ilgili dilekçe için Ocak 2023'te aynı sorular İçişleri Bakanlığı ve polise yöneltilmiştir. Bunlara ek olarak Sosyal Hizmetler Dairesi'ne, kaç mağdurun sosyal yardım aldığına dair bilgi edinmek amacıyla bir dilekçe ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na da bakanlık bünyesinde insan ticaretiyle mücadele konusunda çalışacak herhangi bir birim veya irtibat noktası olup olmadığını öğrenmek amacıyla bir dilekçe sunulmuştur. Yukarıda da belirtildiği üzere, 15 iş günü içerisinde cevap verme yükümlülüğü bulunmasına rağmen, yerel makamların hiçbirinden yanıt alınmamıştır.⁸⁶

Uluslararası standartlara göre, mağdurlara sağlanması gereken asgari destek hem Palermo Protokolü'nde hem de Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi'nde ele alınmaktadır.

Her iki belgede de sağlanan başlıca destek biçimleri şunlardır: uygun barınma, tıbbi, psikolojik ve maddi yardım, işgücü piyasasına erişim, eğitim, mesleki eğitim ve tazminat.⁸⁷ Bunlara ek olarak, mağdurlar anladıkları bir dilde mahkeme ve idari işlemler hakkında bilgi alma hakkına sahiptir⁸⁸ ve ayrıca tüm ceza yargılamaları sırasında görüşlerini ve endişelerini doğru bir şekilde sunmalarını desteklemek için hukuki destek alma hakkına sahiptir. Taraf Devletler, özellikle ilgili mağdur reşit değilse, tüm mağdurların özel ihtiyaçlarını dikkate almalı ve destek sağlamak için STÖ'lerle etkili bir şekilde işbirliği yapmaya teşvik edilmelidir.⁸⁹

AİHM kararları, mağdurların fiziksel, psikolojik ve sosyal iyileşmelerine yardımcı olma yükümlülüğünü teyit etmiştir.⁹⁰ Bu yükümlülükleri yerine getirmek için devletler, insan ticareti mağdurları için sığınma evleri kurmakta, psikolojik ve sosyal desteği kapsayan rehabilitasyon programları uygulamakta, mağdurların eğitim haklarına ve iş piyasasına erişimlerine yardımcı olmak için eğitim ve mesleki programlar uygulamakta ve son olarak da tazminata erişimlerini sağlamaktadırlar.

İNSAN TİCARETİNİN ÖNLENMESİ

Kıbrıs'ın kuzeyi insan ticaretinin önlenmesine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirme konusunda yetersiz kalmaktadır. Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi'nin gerektirdiği şekilde herhangi bir araştırma, farkındalık yaratma veya eğitim programı bulunmamaktadır. Buna ek olarak, yetkililer insan ticareti eğilimleri, potansiyel mekânlar ve riskli sektörler hakkında bilgilendirilmiş olmalarına rağmen, insan ticareti vakalarını önlemeye yönelik herhangi bir tedbir almamışlardır. Bir sonraki bölümde insan ticareti vakalarının genel eğilimleri, yetkililerin yanıtları ve Palermo Protokolü, Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi ile AİHM kararlarıncı belirlenen yükümlülükler listesi açıklanacaktır.

2022 yılı boyunca yerel makamlar, yükseköğretime ilişkin mevcut durum, yani üniversite sayısının kontrolsüz bir şekilde artması, öğrencileri sahte vaatlerle kandıran acentelerin kullanılması ve öğrenci vizesi 'düzenlemelerinin' kötüye kullanılması konusunda çeşitli vesilelerle bilgilendirilmiştir. Resmi rakamlara göre Aralık 2022 itibarıyla 22 kayıtlı üniversite bulunmaktadır.⁹¹ Öğrenci vizesi almak çok kolay olup çoğunlukla kişinin giriş noktalarında öğrenci kayıt belgesini göstermesi halinde verilmektedir. Öğrenciler buraya geldiklerinde, buradaki durumlarını, üniversitelerine devam edip etmediklerini veya insan kaçakçılığı gibi diğer tehlikeli veya yasadışı durumlarla karşılaşarak karşılaşmadıklarını takip edecek bir izleme mekanizması yoktur. Eğitim Bakanlığı'nın 2021-2022 akademik yılını kapsayan son istatistik yılına göre, Kıbrıs'ın kuzeyinde 51.280'i 3. ülkelerden olmak üzere 94.381 yabancı öğrenci bulunmaktadır.⁹²

⁸⁶ 12/2006 sayılı 'bilgi edinme hakkı yasası'.

⁸⁷ Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md.6; ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md.12.

⁸⁸ Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, md. 6(2); ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, md. 12(1).

⁸⁹ Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı. 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, Madde 6(3); ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, madde 12(5).

⁹⁰ V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık, no. 77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Rantsev v. Kıbrıs ve Rusya*, no. 25965/04, 7 Ocak 2010, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

⁹¹ Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi, "2021-2022 İstatistik Yılı" <http://eohd.mebnet.net/sites/default/files/2021-22_MEKB_IstatistikYiligi.pdf>, s. 58.

⁹² A.g.y.

İçişleri Bakanlığı ise 107.000 kayıtlı öğrenci olduğunu ancak sadece 83.000'inin aktif olduğunu açıklamıştır. Bu da 20.000 öğrencinin şu anda herhangi bir 'üniversiteye' kayıtlı olduğu ancak derslerine devam etmediği anlamına gelmektedir.⁹³ İçişleri Bakanlığı ise 107.000 kayıtlı öğrenci olduğunu ancak sadece 83.000'inin aktif olduğunu açıklamıştır. Bu da 20.000 öğrencinin şu anda herhangi bir 'üniversiteye' kayıtlı olduğu ancak derslerine devam etmediği anlamına gelmektedir. 2022 yılı boyunca polise, öğrenci vizelerinin kötüye kullanılmasını içeren 18 insan ticareti vakası ihbarı yapılmıştır. Afrikalı genç kadınlar (17 Nijeryalı ve 1 Kamerunlu) sahte eğitim ve iş fırsatları vaatleriyle adaya getirilmiş ve daha sonra fuhuşa zorlanmıştır. Trendlerdeki artış, polis ve İçişleri Bakanlığı temsilcileriyle yapılan çeşitli toplantılarda da görüşülmüştür. Durumdan bir dereceye kadar haberdar oldukları gözlemlenmiştir. Ancak, bazı yetkililer yükseköğretim sektöründe reform yapmakla ilgilendiklerini söylemelerine rağmen, insan ticaretiyle mücadele hedeflerinden biri değildir.

2022 yılı boyunca polise, öğrenci vizelerinin kötüye kullanılmasını içeren 18 insan ticareti vakası ihbarı yapılmıştır. Afrikalı genç kadınlar (17 Nijeryalı ve 1 Kamerunlu) sahte eğitim ve iş fırsatları vaatleriyle adaya getirilmiş ve daha sonra fuhuşa zorlanmıştır. Trendlerdeki artış, polis ve İçişleri Bakanlığı temsilcileriyle yapılan çeşitli toplantılarda da görüşülmüştür. Durumdan bir dereceye kadar haberdar oldukları gözlemlenmiştir. Ancak, bazı yetkililer yükseköğretim sektöründe reform yapmakla ilgilendiklerini söylemelerine rağmen, insan ticaretiyle mücadele hedeflerinden biri değildir.

Gece kulüplerindeki seks ticareti vakaları, çoğunlukla özel kişilere ait dairelerde veya otellerde gerçekleşen yabancı öğrencilerle ilgili olanlara kıyasla, kamuoyu ve yerel kurumlarca daha yaygın olarak bilinmektedir. Gece kulüpleri Kıbrıs'ın kuzeyinde 20 yılı aşkın bir süredir faaliyet göstermekte olup KTT içindeki çok sayıda aktör bu kulüpleri kadınların pasaportlarına el konulan, seyahat özgürlüklerinin olmadığı ve günlük olarak fuhuş yapmaya zorlandıkları yerler olarak kabul etmektedir. Gece kulüplerindeki kadınların birçoğu borç esareti altına alınmakta ve çeşitli şiddet türlerine maruz kalmaktadır.⁹⁴ Gece kulüplerinin kurulmasına ve işletilmesine izin veren 'gece kulüpleri ve benzeri eğlence yerleri yasası' hâlâ yürürlüktedir ve yerel makamlar tarafından bu 'yasanın' tamamen kaldırılması ya da kadın ticaretini önleyecek değişikliklerin yapılması için herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Platform, 2022 yılında gece kulüplerinde gerçekleşen 2 insan ticareti vakasını polise ihbar etmiştir. Ancak, mağdurların korunması bölümünde açıklandığı üzere, bu kişiler korunmamış ve her ikisi de 24 saat içinde kendi istekleri dışında ülkelerine geri gönderilmiştir. Gece kulüplerindeki kadınlarla ilgili veri toplamak amacıyla Gece Kulüpleri Komisyonu, Muhaceret Dairesi⁹⁵ ve polise⁹⁶ aşağıdaki soruları içeren 3 dilekçe hazırlanmıştır:

1) 2022 yılında 'konsomatris vizesi'⁹⁷ alan kadınların sayısı **2)** uyrukları ve yaşları **3)** her bir gece kulübünde çalışan kadın sayısı **4)** herhangi bir bilgilendirme broşürünün olup olmadığı **5)** giriş noktalarında insan ticareti hakkında bilgi vermek için sağlanan kitapçıklar veya posterler **6)** gece kulüplerine yapılan denetimlerin sayısı **7)** denetimler sırasında tespit edilen insan ticareti veya sömürü veya aşağılayıcı muamele vakalarının sayısı **8)** sözleşmeleri bitmeden ülkelerine geri gönderilen kadınların sayısı **9)** yeni gece kulübü açmak için alınan izinlerin sayısı. Yerel makamlar dilekçelerinin tamamını yanıtız bırakmıştır.

Platformun gözlemlerine göre, Gece Kulüpleri Komisyonu veya Çalışma Dairesi tarafından yapılan denetimler hiçbir zaman insan ticareti veya istismarını kapsamamaktadır. İnsan tacirlerine direnen ve bir yolunu bulup polise ulaşan kadınlar derhal ülkelerine geri gönderilmektedir.

⁹³ "Cumhuriyet meclisi tutanak dergisi", 9. birleşim (22 Mart, 2022), s. 81.

⁹⁴ Gece kulüpleri hakkında daha fazla bilgi için lütfen yakın zamanda yayınlanan aşağıdaki kaynaklara bkz.: ICLAIM, "Report on Smuggling and Trafficking Across the Green Line" (2022) <https://htsproject.uclancypus.ac.cy/report-on-smuggling-and-trafficking-of-persons-across-the-green-line-feb-2022/>; Evrensel Hasta Hakları Derneği, "In-depth Research to Determine the Condition of Marginalised Groups Regarding Patients' Right in the northern part of Cyprus" (2021), p.55-p.70 < <https://www.ehhd.eu/derinlemesine-rapor/>>; Nasia Hadjigeorgiou, Demetra Loizou, Fezile Osum ve Andrea Manoli, "Determinants of Anti-Trafficking Efforts - Case Study: Cyprus" (2022) British Institute of International and Comparative Law < https://www.biicl.org/documents/11411_cyprus.pdf>.

⁹⁵ İnsan Hakları Platformu tarafından 2 Ocak 2023 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı 'muhaceret dairesi'ne sunulan dilekçe.

⁹⁶ İnsan Hakları Platformu tarafından 5 Ocak 2023 tarihinde Polise sunulan dilekçe.

⁹⁷ Gece kulüpleri ve barlar ruhsatlı yerlerdir ve 'gece kulüpleri ve benzeri eğlence yerleri yasası' kapsamında alkol servis etme ruhsatına sahiptirler. Gece kulübünde müşterilerle birlikte yiyip içen ve bundan gelir elde eden kadınlar olarak tanımlanan yabancı kadınları "konsomatris" vizesiyle çalıştırırlar. Aynı 'yasa' kapsamında konsomatris kadınların fuhuş yapması 'yasadışıdır' ancak uygulamada bu tür yerler seks ticareti için potansiyel mekânlardır.

Ayrıca, 'giriş noktalarının' hiçbirinde ya da potansiyel insan ticareti mağdurlarının bulunduğu diğer mekânlarda insan ticareti hakkında bilgilendirme broşürleri, kitapçıkları ya da posterlerinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Ne yazık ki, bu tür bilgiler sadece yerel makamlardan alınabildiğinden, yukarıda verilen diğer sorularla ilgili olarak daha fazla varsayım veya gözlem sağlanamamaktadır. İnsan ticareti konusunda düzgün ve güncel veri tutmadıkları ya da insan ticaretini mücadele edilmesi gereken ciddi bir mesele olarak görmedikleri veya her iki nedenden dolayı yanıt vermede isteksiz davrandıkları düşünülmektedir.

Ayrıca, emek sömürüsü amacıyla gerçekleşen insan ticareti vakaları genellikle inşaat, çiftçilik, hizmet ve ev işleri sektörlerinde meydana gelmektedir. İnsan tacirlerinin mağdurları kontrol altında tutmak için kullandıkları en yaygın yöntemler; kimlik belgelerine el konulması, yakınlarının tehdit edilmesi veya sınır dışı edilmeleri amacıyla polise ihbar etme ve borç esaretidir. İşçi ticareti mağdurları çoğunlukla insanlık dışı yaşam koşullarıyla karşı karşıya kalmakta, çok az ücret almakta ya da hiç alamamaktadır. İnsan ticareti veya işçi sömürüsü vakalarını tespit etmek amacıyla kaç denetim yapıldığını sormak için Çalışma Dairesine dilekçeler sunulmuş ancak herhangi bir yanıt alınamamıştır.⁹⁸

İnsan ticaretiyle mücadele çabalarının önleme boyutu, uluslararası ve Avrupa standartlarının yanı sıra AİHM kararlarının da önemli bir parçasıdır. Hem Palermo Protokolü hem de Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi, insan ticaretinin önlenmesi için kapsamlı politikalar, programlar ve diğer tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.⁹⁹ Ayrıca, önleme çabalarının bir parçası olarak, eğitim programları, farkındalık yaratma ve araştırma programları gibi tedbirler yoluyla kişilerin, özellikle de kadın ve çocukların sömürülmesine yol açan talebin azaltılması hedeflenmelidir.¹⁰⁰ Talebin hedeflenmesi, toplumdaki insanların insan ticaretinin yapıldığı sektörler veya iş yerlerine olan taleplerinden vazgeçirmeyi amaçlamaktadır. Eğitim olanaklarının yetersizliği, ekonomik zorluklar ve belirli gruplara karşı ayrımcı uygulamaları içeren sosyal normlarla ilgili sömürünün kök nedenlerini ele almak gibi talepten vazgeçirmenin birçok yolu bulunmaktadır.¹⁰¹

Önleme, AİHM'in çeşitli kararlarında devletlerin 4. Madde (zorla çalıştırma ve kölelik yasağı) kapsamındaki yükümlülüklerinden biri olarak vurgulanmaktadır. AİHM Rantsev kararında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin sanatçı vizesi rejimine karşı uygun önlemleri almaması nedeniyle 4. Maddeyi ihlal ettiğine hükmetmiştir. Bu tür vizeler, kadınları kabarelerde (yukarıda açıklanan Kıbrıs'ın kuzeyindeki gece kulüplerine benzer şekilde) çalıştırmak amacıyla kullanılmıştır. Karar, Ombudsman'ın raporu da dahil olmak üzere birçok uluslararası ve yerel raporda gündeme getirildiği gibi, Kıbrıs Cumhuriyeti hükümetinin kadınların kabarelerde fuhuşa zorlandığını bildiğini veya bilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Buna rağmen yetkililer durumu değiştirmek için herhangi bir tedbir almamış ve dolayısıyla Sözleşme'nin 4. maddesinde öngörülen zorla çalıştırma ve köleliğin yasaklanmasına ilişkin yükümlülüklerini ihlal etmişlerdir.¹⁰² Chowdury kararı¹⁰³ mahkemenin insan ticaretini önlemeye yönelik pozitif yükümlülüğü değerlendirdiği bir başka örnektir. Dava, Yunanistan'da çalışma izni olmadan çilek çiftliklerinde zorla çalıştırılan 42 Bangladeş vatandaşı ile ilgilidir. İşçiler, seyahat özgürlüklerini kısıtlayan ve çalışmaya zorlayan silahlı korumalar eşliğinde çalışmak zorunda bırakılmışlardır. AİHM, Rantsev kararına benzer şekilde, yetkililerin istismardan haberdar olduklarını veya haberdar olmaları gerektiğini ancak konuya genel bir çözüm getirmediğini ve dolayısıyla insan ticaretini önleme ve mağdurları koruma yükümlülüklerini yerine getirmediklerine hükmetmiştir.

⁹⁸ İnsan Hakları Platformu tarafından 28 Ekim 2022 ve 2 Ocak 2023 tarihlerinde 'çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı'na bağlı 'çalışma dairesi'ne sunulan dilekçe.

⁹⁹ Önleme çalışmaları araştırma, bilgilendirme ve medya kampanyalarının yanı sıra sosyal ve ekonomik girişimler yoluyla yapılmaktadır. Bu girişimler sivil toplum örgütleri ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliğini de içermelidir. Önleme tedbirleri, insan ticaretinin biçimleri, nedenleri ve sonuçlarına ilişkin kanıtlara ve doğru bilgilere dayanmalıdır. Eğitimi kapsamlı bir şekilde anlamak için periyodik araştırmalar ve sistematik veri toplama çalışmaları yapılmalı ve bunlar düzenli olarak değerlendirilmelidir; Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, Madde 18.

¹⁰⁰ Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, GK Kararı: 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, Madde 9(4); ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, Madde 6.

¹⁰¹ Tüm bunlar belirli grupları savunmasız hale getiren ve sömürüye zemin hazırlayan faktörlerdir. Kişiler daha savunmasız hale geldikçe, insan tacirlerinin daha fazla hedefi haline gelmektedir. UN-ODC tarafından önerilen önleyici tedbirleri uygulamanın diğer yolları medya ve STÖ'ler ile farkındalığı arttırmak, güvenli ve adil göç kuralları ve politikaları oluşturmak, insan ticareti mağdurlarından hizmet satın alanları cezalandırmak, göçmenlerin haklarını güçlendirmek, iş denetimlerini arttırmak ve göçmen işçiler için güvenli ve adil istihdam tedbirleri oluşturmaktır. Önlemeye yönelik tedbirler, mağdurların insan haklarına ve özellikle de seyahat özgürlüklerine tam saygı gösterecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu tür politikaların, mağdurların haklarını hiçbir şekilde kısıtlamadığından güvence altına almak için mağdurlarla birlikte geliştirilmesi tavsiye edilir; İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Protokolü, GK Kararı: 55/25, 15 Kasım 2000, A/55/383, Madde 9(1); ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), CETS No: 197, Madde 5(2); UNODC, 'İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol için Mevzuat Rehberi' (2020), para. 316 ve 290, erişim: https://www.unodc.org/documents/humantrafficking/2020/TiP_LegislativeGuide_Final.pdf

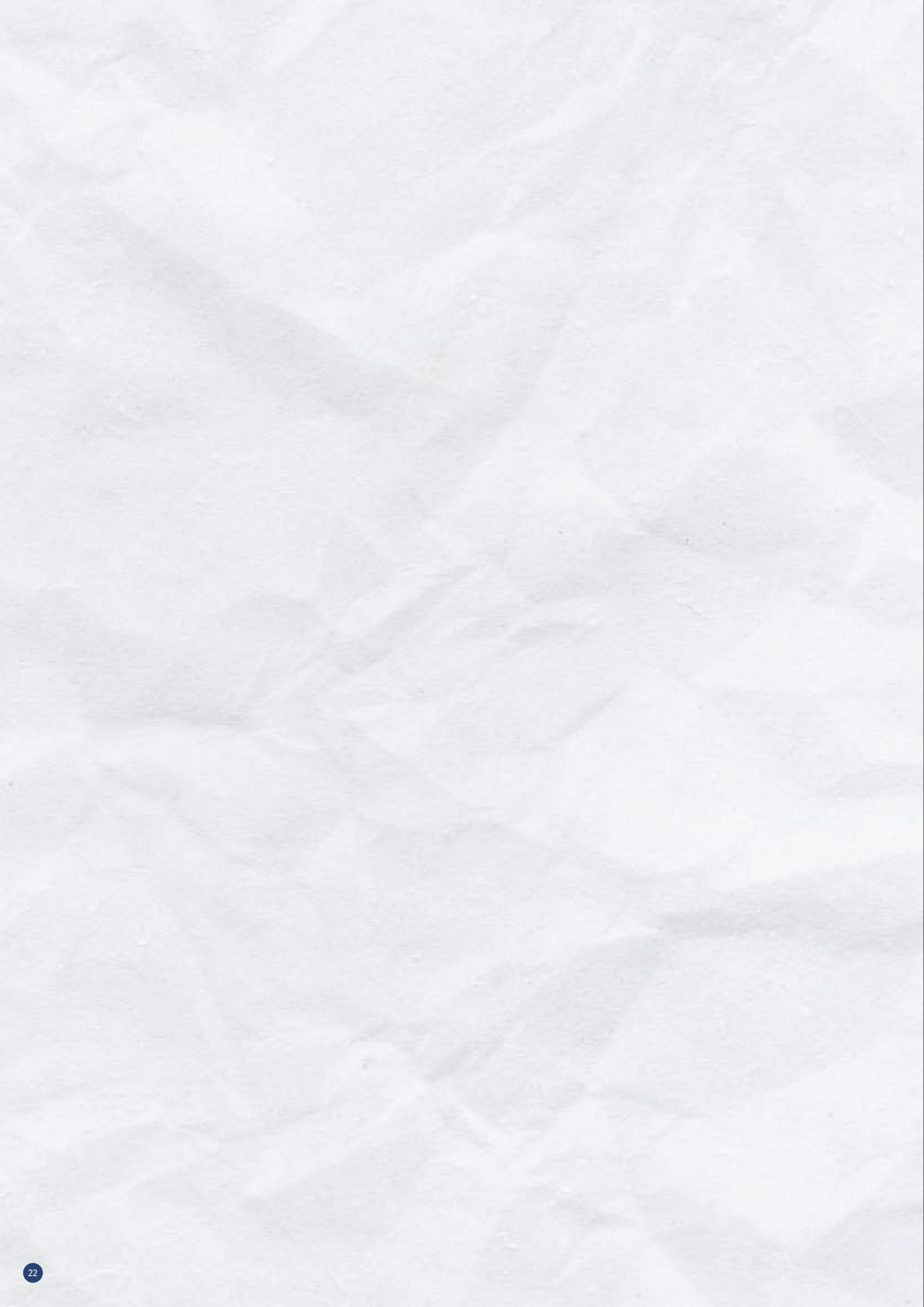
¹⁰² Rantsev / Kıbrıs ve Rusya, Başvuru no. 25965/04, 7 Ocak 2010, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, para. 294.

¹⁰³ Chowdury ve Diğerleri / Yunanistan, Başvuru No. 21884/15, 30 Mart 2017, Avrupa Konseyi: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

SONUÇ VE TAVSİYELER

Genel olarak, Kıbrıs'ın kuzeyi insan ticaretiyle mücadele konusundaki yasal yükümlülüklerini büyük ölçüde yerine getirmemiştir. Raporda açıklandığı üzere, 2020 Mart ayında insan ticaretinin suç sayılması, 2022 yılında ilk insan ticareti davasının mahkûmiyetle sonuçlanmasını sağlayan bir dönüm noktası olmuştur. Ancak, yasal ve 'idari' boşluklar, mağdurların böylesine travmatik bir deneyim yaşadından sonra hiçbir koruma ve destek alamamasına neden olmuştur. Ayrıca mağdurların tespit edilmesi, insan ticareti vakalarının soruşturulması ve bu tür vakaların yaşanmasının önlenmesi için herhangi bir tedbir alınmamıştır. İnsan ticareti eğilimleri çeşitli makamların dikkatine sunulmuş ve medyada tartışılmış olmasına rağmen, bu olguyu ele almak için herhangi bir ilgi gösterilmemiştir. 2022'nin dikkat çekici gelişmelerinden biri, voodoo ritüeli ile kandırılan Nijeryalı seks ticareti mağdurlarının sayısının artması olmuştur. Tespit edilen 23 mağdurdan 15'i, yetkililerin kendilerini koruma ve destekleme konusundaki yetersizlikleri nedeniyle Platform ile irtibatlarını kaybetmiştir. Bu mağdurlar yeniden insan ticaretine maruz kalmış ya da ciddi şiddete maruz kalmış olabilirler. Son olarak, kendilerine sunulan çok sayıda dilekçeye rağmen yetkililer tarafından sağlanan sınırlı veri, ya insan ticaretiyle ilgili veri tutmadıklarını ya da bunları kamuoyuyla paylaşmaya istekli olmadıklarını ortaya koymuştur. Aşağıda yetkililere yönelik bir dizi tavsiye yer almaktadır:

- Mağdurların tespit edilmesini, korunmasını ve yardım edilmesini sağlayacak kapsamlı bir 'yasa' çıkarılması;
- 'Gece kulüpleri ve benzeri eğlence yerleri yasası'nın değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması, öğrenci vizesi almak için katı kurallar getirilmesi, üniversitelere öğrenci politikalarıyla ilgili denetimler yapılması, üniversitelerin yurtdışından öğrenci toplaması için çalışan acentelerin denetlenmesi ve güvenilir bilgi sağlayan nitelikli kişilerden oluşmasının sağlanması, göçmen topluluklara bölgeye geldiklerinde bilgilendirici broşürler veya kitapçıklar aracılığıyla bilgi verilmesi, Çalışma Dairesi ve Gece Kulüpleri Komisyonu'na insan ticareti göstergelerine dayalı denetimler yapma yetkisinin verilmesi gibi önleyici tedbirler alınması;
- 'Yabancılar ve muhaceret yasası'nda değişiklik yaparak düzensiz göçmenlerin insan ticareti taramasından geçirilmeden sınır dışı edilmesinin yasaklanması ve menşe ülkelerine geri gönderilmeleri hâlinde zulme uğramayacaklarının güvence altına alınması.
- İnsan ticareti mağdurları için bir sığınma evi kurulması;
- Polis teşkilatında insan ticaretiyle mücadele konusunda uzmanlaşmış bir birimin kurulması;
- İnsan ticareti soruşturma yöntemleri (hem reaktif hem de proaktif soruşturma yöntemleri) ve mağdur merkezli yaklaşım konusunda 'polisin' eğitilmesi.

 Girne Caddesi 168, Lefkoşa

 insanhaklariplatformu@gmail.com

 ihp.hrp **ihp.hrp** **ihp_hrp**

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla İnsan Hakları Platformu sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmağ zorunda değildir.

**insan
Hakları
Platformu**
Human Rights Platform